

mezőségének adatait összegyűjthetnénk. Ezeket az adatokat erdőhatóságokként most is gyűjtjük s az évi zárószámadásokban megtalálhatjuk; itt azonban nincsenek az erdővel, az üzemterv adataival s így magával a gazdálkodással elég kapcsolatban s emiatt céljainknak nem igen felelnek meg.

A számvevőség annyi mindenféle (köztük fölösleges) könyvet vezet, annyi helyre jegyzi be a kiadásokat és bevételeket, hogy azokat már erdőgondnokságok szerint is följegyezhetné, ami által azok szoros kapcsolatba kerülhetnének az üzemtervvel. Maga a gazdálkodás annyit áldoz a számvevőségi intézményre, a számviteli törvény — hogy úgy mondjam — annyira nyakán ül a kincstári gazdálkodásnak, hogy mellette a gazdálkodásnak a pénzforgalomra, a jövedelmezőségre vonatkozó egyéb kívánságai háttérbe szorulnak, mellőzöttek.

Minél inkább haladunk a belterjes, a házilagos gazdálkodás felé, annál inkább át kell esnie a gazdálkodás súlypontjának a hatóságokról az erdőgondnokságokra s annál nagyobb szüksége lesz annak, hogy a bevételek és kiadások, a jövedelmezőség erdőgondnokságokként is kitűnjék.

Az utasítás tervezetének azon a bizonyos, közös tárgyalásán fölemeltem szerény szavamat a XX. táblázat mellett is, de hasztalanul. Csak én volnék egyedül olyan érzékeny, hogy azokat a revízióval féltetett mult tiz évi tényleges adatokat sajnálom a szemem elől a feledés fátyola alá rejteni? Avagy az erdő fejlődésének és a folytatott gazdálkodásnak képe s utóbbinak pénzbeli eredményei majdan nem fognak senkit sem érdekelni? ... *Béky Albert.*

A gazdasági ügyviteli szabályzatok Esztergom, Győr és Komárom vármegyékben.

Irta: *Pöschl Ferencz.*

Igen sok ellentétes nézet és vélemény forog a szakemberek között a közös birtokosságok gazdasági ügyviteléről alkotott szabályzatok reális értékéről és nevezetesen arról, hogy hogyan is válik be az életben, ezen közgazdaságilag éppen nem kicsinyel-

hető és végeredményében a kiscgazda érdekét és vagyonosodását szolgáló intézkedés.

A vélemények egyrészen a szabályzatokat a mi kulturális állapotainkhoz képest soknak, terjengősnek tartják, másrészen pedig azokat az aprólékos intézkedéseknél kivihetetlennek, mivel hiányzik az intelligens végrehajtó közeg. De kevés kivétellel magát az alapszándékot általánosságban minden szakember üdvösnek ismeri el.

A szaklapokban eddig két teljesen eltérő vélemény jelent meg, holott a kettő között lévő középut itt is az igazi.

Igazán kár, hogy a valóságban észlelt és tárgyilagos ismeretések egyes vármegyéből nincsenek közzétéve, mivel így nemcsak szaktársaink figyelme lenne egyes esetekre felhíva, de a hiányokra felkeltené a figyelmét az illetékes fórumoknak is, úgy hogy tapasztalati adatok alapján a központi irányítás iparkodnék lenyesni, ami felesleges és megszabadítaná az állami erdőtisztéket a felesleges munkától.

Mindennemű szakkérdésre és így ezek között a közbirtokosságok ügykezelésére nézve is, szerény véleményem szerint nagy és jó hatással lenne, végeredményében pedig igen sok üdvös eszmecsere és indítvány szülőhelyévé lenne, ha az egyforma természeti, kulturális és értékesítési viszonyokkal bíró vármegyéből a szomszédosak az egész országban hivatalból összecsoportosíthatnának és az ezen vármegyék erdészeti ügyeit intéző állami erdőhivatalok és erdőfelügyelőségek személyzete évenként legalább két ízben összejönne s ott a szőnyegen lévő közérdekű dolgokat megbeszelnék és egyöntetű megállapodásra jutva, a fontosabb teendők kivételében egyöntetűséget és egyszerűséget tudnának életbe léptetni.

Ahol már a helyi erdészeti egyesületek megvannak, ott ha a plénum előtt nem is, de ezenkívül bizonyára megvitatják szaktársaink az egyes közérdekű kérdéseket — de azt hiszem — az általam javasolt és hivatalos minőségű tisztí gyűlés jellegű összejöveteleket ezek nem pótolnák.

Az évi tevékenységi jelentésembe már évek óta belefoglalom, hogy a komáromi állami erdőhivatal kerületébe eső birtokosok kezdenek megbarátkozni a gazdasági ügyviteli szabályzatok ren-

delkezéseivel, sőt egyes birtokosságok határozottan ki is fejezték, hogy üdvösnek és szükségesnek tartják.

Nagyon természetes, hogy vannak közös birtokosságok, ahol az a vélemény, hogy a szabályzat az állami hatalom tultengő beavatkozása s így ellene minden eszközzel ellenállanak. Ilyen esetekben még eddig a hivatalból kinevezett elnök működése rendszeren elegendő volt a vélemény megváltoztatására.

A szabályzatok összeállítása, azok terjedelmes vagy rövidebb mintájának megállapítása az egyes állami erdőhivatalok főnökei belátásától volt függővé téve, bár az alakuló gyűlésre engedett idő kevés volt arra, hogy az első gyűléseken észlelt hiányok kiküszöböltessenek.

De mivel ezen szabályzatok összeállítása igen sok időt kívánt, úgy tudom, hogy az összes állami erdőhivatalok az egész területükre egyféle szabályzat-mintát állapítottak meg és az egyes járási erdőgondnokságok vezetői azután ezeket a birtokosságokkal elfogadtatták.

Szerintem a kifogások legnagyobb része ezen egyféle mintájú szabályzatot éri. Itt Dunántul a nép többé-kevésbé irni olvasni tudó és intelligens magyar vagy sváb birtokosokból állván, a téli időben előveszi egyik-másik az előre küldött szabályzatot és a gazdakörben olvasgatja. Az alakuló gyűléseken azután előadja észrevételeit és bizony el kell ismerni, hogy sokszor igen helyesen. A dolog lényege hozza magával, hogy nem lehet sokféle mintájú szabályzatot használni, de azt is el kell ismerni, hogy egy kaptafára nem lehet vonni a 6—8 k. holdas kopár és a 600 k. holdas tölgyerdővel rendelkező közös birtokosok vagyongazdálkodását. Amely intézkedések az egyiknek tulterjedelmesek, azok a másikinál talán elégtelenek.

A jogosult birtokosok legtöbbször a kisebb birtokokon szinte gunyos módon bírálja a szabályzat intézkedéseit, a használatok gyakorlására, a termények elárverezésére, a közös munka felosztására, a legeltetésre nézve; de megjegyzés nélkül seholy sem hagyják a tiszta jövedelem felosztásáról szóló rendelkezést, mivel ilyenekkel rendelkező birtokosság a komáromi állami erdőhivatal területében összesen 5 van.

Nagyon természetes dolog, hogy az egyszerű földművesember,

miután az erdőből a fát és a fűvet kihasználta, kilegeltette, ezt nem veszi pénzértéknek, hanem a kivetett járulék befizetését élenken emlegeti.

Megjegyzem, hogy csak azon birtokosoknál van jövedelemelosztás, ahol nagy a vadászbérlet összege. Ezen vadászati bér pedig igen sok és például a tarjáni volt urbéresek erdejének egy kataszteri holdja után 4 korona 52 fillért tesz ki.

Ezért van olyan urbéres birtokosság is, nevezetesen a szomódi volt urbéresek, ahol a tisztító vágás elhalasztását azon indokolással kérték, hogyha az erdő sűrűsége megszűnik, a vadászbérlő nem fog fizetni többé olyan magas bérösszeget, mint jelenleg. Midőn a helyszínére kiszállottam és az elnököt, aki egyszerű földművesember, korholtam, hogy most már a paraszt is követi a mágnásokat és vadtenyésztő lesz, elővette a noteszát ezt mondotta: kérem a mi erdők kiterjedése ennyi, ezen erdő talajértéke fa nélkül ennyi, 4°/_o-os kamata ennyi, tehát ezen összeget kellene kapnunk mint bevételt a kiadások levonása után. Jelenleg pedig úgy áll a dolog, hogyha felszámítjuk a legeltetést, a vágásbeli fa értékét s ennek ellenében a kiadásokat, úgy a látszólagos 2—3 korona tiszta jövedelem nem valódi jövedelem, mivel a talajérték figyelembe vételével még ráfizetünk 5—6 koronát.

Van azonban olyan birtokosság is, ahol a szabályzatot 30 példányban lemásoltatták és ez közkezen forog.

Iparkodtunk a néppel megértetni, hogy ezen szabályzatok a legnemesebb szándékkal lettek a törvénybe iktatva, hogy a szegény gazdát a vagyonos meg ne károsítsa, hogy ne annak jusson a legnagyobb fa és a legjobb legelő, aki szóval jobban győzi és nagyobb a tekintélye, hanem igazságosan s arányrész szerint. Ma már annyira vagyunk, hogy a jogosultak jegyzékeinek összeállítása és nyilvántartásáért mindenütt kivétel nélkül köszönetet mondanak és a legtöbb helyen már a szabályzatot is kezdik jóindulattal nézni.

Természetesen ez nem jelenti azt, hogy minden a paragrafus szerint megy, hanem igenis azt, hogy mindenütt, ahol van olyan erdőterület, amely a nép szemében is megérdemli az erdő nevet, megtartják a gyűléseket, vezetik a pénztári naplót, működik a faelosztásnál a választmány és az elnök ellenőrzi olykor az erdőszolgát és legtöbb helyen még a költségeloirányzatot is össze-

állítják anélkül, hogy őket erre külön figyelmeztetnénk. Így azt hiszem, hogy idővel a mi, nem tulszigorú közreműködésünkkel majd a theoria mellett kiépül egy praktikus rendszer és 8--10 év múlva majd aprónként minden birtokosságra meg lehet állapítani olyan új szabályzatot, amelyet be is fognak pontosan tartani. Ezért nem szabad elítélni a theoriát s azt, hogy a jelen szabályzatok paragrafusai többet rendelkez el, mint amennyi végre is van hajtva.

Érdekes jelenség különösen Komárom vármegyében, hogy a gazdasági ügyviteli szabályzatok záradékaiban foglalt rendelkezések nem kötik le a birtokosságok figyelmét, hanem a vadászati jog bérbeadására vonatkozó rész, a 200 kat. holdnál nagyobb birtokosságoknál élénk megbeszélés tárgyát képezi.

Miután ugyanis megvan a kellő felügyelet, így tulszigorúnak tartják azon rendelkezést, hogy míg a községek jogosítva vannak bizonyos esetekben a vadászberletet szabadkézből kiadni; addig ők azt még azon esetben is kötelesek nyilvános árverésen értékesíteni, amidőn a szabadkézből bérbeadás sokkal nagyobb előnyt nyújt. Erre példa merült fel a bokodi volt urbéresgazdánál. A bérbevevő gróf Esterházy Móricz az eddigi bérösszegezen felül még legelőterületet is ajánlott fel, amit pedig más bérlő megadni egyáltalában képtelen és pénzbelileg alig kifejezhető előnyt ad a gazdáknak. Fellebbezés alatt lévén a bérleti szerződés, bizonytalan, hogy jóvá lesz-e hagyva a szabadkézből történt bérbeadás, melyet még ugyan a szabályzat életbeléptetése előtt kötöttek. Ezért czélszerűnek tartanám a jóváhagyási záradékok ilyen irányú módosítását.

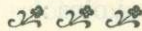
Nem hagyhatom megemlítés nélkül azt sem, hogy a szabályzatokból kifolyólag igen sok a teendője az államí erdőtiszteknek. Irott malaszt marad az egész szabályzat s annak minden rendelkezése, sőt még egy év leforgása után magát a könyvecskét sem lehet megtalálni a községben, ha a királyi erdész nem szorgalmazza és ellenőrzi azok végrehajtását.

Ha az ellenőrzést csak egy kissé is lelkiismeretesen végzi valaki, arra igen sok idő kell.

A gyűléseken való részvétel sok időt köt le, de a fennebbi indok miatt okvetlen szükséges. Hanem a jogosultak jegyzékének

összeállítása és ellenőrzése nemcsak fárasztó, hanem időrabló munka és azt hiszem kevés erdész van, aki helyett ezen munkát elvégezné az elnök és a választmány.

Röviden összefoglalva a fennebbieket, szerény véleményem az, hogy a jelenlegi szabályzatok, ha nem is tökéletesek, de mint uttörők igen is jó szolgálatokat tesznek s igen jó alapjai lesznek a jövőben készitendő újabb szabályzatoknak és azok sikerét biztosítani fogják, mivel a birtokosságokat már most elkezdik rendhez szoktatni. Ha pedig valamikor megvalósul és törvénynyé válik azon eszme, hogy a közös birtokosságok megszüntetvén, vagyonuk a község vagyonául adassék át, már akkorra a község lakossága meg fogja tanulni egymás jogainak tisztelését és az erdő szeretetét.

EGYESÜLETI KÖZLEMÉNYEK.

Az Országos Erdészeti Egyesület felterjesztése a földmivelésügyi miniszter urhoz erdőgazdasági tanács szervezése ügyében.

Nagyméltóságú Miniszter Ur!

Egyesületünk igazgató-választmánya Kaán Károly egyesületi tagnak indítványa alapján elhatározta, hogy Nagyméltóságodat országos erdőgazdasági tanács szervezésére felkéri, mely fontos erdőgazdasági kérdésekben véleményező és kezdeményező szereppel támogatná a kormánynak és egyesületünknek működését is. Hazánkban általában véve kevés az érzék az erdőgazdaság és annak nemzetgazdasági hivatása iránt, amelyet kevesen ismernek, minek következtében minduntalan felmerülnek az erdőgazdaság érdekeit sértő és közzgazdasági szempontból káros kívánságok, még pedig gyakran oly helyről is, ahol közzgazdasági tudást és alapos megfontolást méltán fel lehetne tételezni. Gyakran befolyásos oldalról találkozunk oly törekvésekkel, amelyek csakis a pillanatnyi magánérdekre vezethetők vissza és sokszor egyes vidékek erdőgazdaságának alapjait ássák alá, mint pl. a közelmúltban